Авар мацI Программаялъе баян

Программа хIадур гьабуна байбихьул школалда тIуразаризе хIисабалде росарал хIасилалги, Обществоялда инсанасул рухIияб рахъ, хьвадачIвадиялъул къагIидаби церетIеялъул ва гьесие тарбия кьеялъул концепцияги, Байбихьул школалъул лъайкьеялъул федералияб пачалихъияб стандартги кьочIое росун.

Жакъасеб школалда тIадаб борч ккола гIун бачIунеб гIелалъе гъваридаб ва щулияб гIелмияб лъай кьей, гьеб жидер практикаялъулъ хIалтIизабизе ругьун гьари, дунялалдехун материалистияб бербалагьи лъугьинаби. Гьеб масъала гIумруялде бахъинабиялъулъ кIудияб бакI ккола рахьдал мацIалъ.

Байбихьул классазда рахьдал мацI малъула кIиго аслияб мурад яшавалде бахъинабизе: нахъгIунтIиялъулаб ва социокультурияб.

Гьединго байбихьул классазда авар мацI лъазабиялъ кумек гьабула гьал хадусел суалал тIуразе:

- творческияб къагIидаялъ хIалтIиялъул бажари цебетIезаби;
- сверухъ бугеб хIакъикъаталъул, гIадамазул жамгIияталъул ва тIабигIаталъул хIакъалъулъ лъималазул бугеб цо чIванкъотIараб бичIчIи бечелъизаби;
- жалго жидедаго чIун, хIалтIиялъул къагIидаби лъай;
- цIалул дарсазде, тIехьалде (лъаялъул иццалде) интерес бижизаби.

Авар мацI лъазабулаго щивав цIалдохъанасул хаслъи хIисабалде босула, тартибалда материал лъазабула ва гьеб гъваридго бичIчIизабула.

Курсалъул гIаммаб характеристика

Авар мацIалъул кумекалдалъун программаялъ кIвар буссинабун буго гьал хадусел *масъалаби* тIуразариялде:

1. Дагъистаналъул мацIал ва маданиятал батIибатIиял рукIиналъул ва гьел цоцада рухьарал рукIиналъул хIакъалъулъ авалияб бичIчIи лъугьинаби;
2. КIалзул ва хъвавул диалогияб ва монологияб калам цебетIезаби;
3. Цоцада хурхен гьабиялъулаб бажари цебетIезаби;
4. РухIияб ва эстетикияб бичIчIи лъугьин;
5. Творческияб къагIидаялъ хIалтIиялъул бажари цебетIезаби.

Рахьдал мацI малъиялъул мурадалде щвезе, программаялъ гьал хадусел практикиял *масъалаби* тIуразаризе рихьизарун руго:

авар мацIалъул гIуцIиялъул ва системаялъул, ай лексикаялъул, фонетикаялъул, графикалъул, орфографиялъул, орфоэпиялъул, морфемикалъул (рагIул гIуцIиялъул), морфологиялъул ва синтаксисалъул
хIакъалъулъ бищунго гIадатиял баянал цIалдохъабазе щвей;

жиндирго пикру бицине, захIматаб гуреб хъвавул текст гIуцIизе, диалогалъулъ гIахьаллъизе, битIун хъвазе ва цIализе бугеб бажари лъугьинаби;

жиндирго калам камиллъизабизе хIаракат бахъи, мацI лъазабизе гъира бижизаби, мацIалъул бацIцIалъи цIуниялъулъ жалги гIахьалал рукIин цIалдохъабазда бичIчIи, гьезулъ мацIалдехун бугеб къиматаб бербалагьи цIикIкIинаби.

Авар мацIалъул курс байбихьула хъвазецIализе малъиялдаса. Хъвазе -цIализе малъула сентябралдаса байбихьун апрелалде щвезегIан. Лъималазда материал лъаялда бан, мугIалимасул ихтияр буго хъвайцIали малъизе бихьизабураб заман дагь гьабизе, ялъуни цIикIкIинабизе. ХъвазецIализе малъула гьаркьилаб аналитикиябгин синтетикияб методалдалъун. Хъвай-цIали малъиялъул масъалаби цIализе малъиялъул дарсаздаги хъвадаризе ругьун гьариялъул дарсаздаги тIурала, ай хъвайцIали малъи ккола цадахъаб тадбир: цIализе малъиялда цадахъ хъвадаризеги ругьун гьарула, гьебги щула гьабула, калам цебетIезабиялъул хIалтIаби тIоритIулаго.

ХъвайцIали малъи гIуцIун буго кIиго бутIаялдасан:
ХIадурлъиялъул заман.
ХIарпал малъулеб (букварияб) заман.

Гьеб кIиябго заманалда мугIалимас унгоунгояб кIвар кьезе ккола лъималаз гьаркьал ритIун рахъиялде, гьезда хъвазецIализе малъиялде, гьезул рагIул нахърател бечед гьабиялде, калам цебетIезабиялде.

Дарсазда лъимал ругьун гьарула предложениял рагIабазде, рагIаби слогазде рикхизе; рагIабазулъ гьаркьазул тартиб бижизабизе, гьезда гьоркьоб бухьен чIезабизе. Лъималаз лъазабула гьаркьал хIарпаздалъун рихьизаризе; рагIаби, слогал гIуцIизе ва цIализе; бичIчIун, битIун цин слогалккун, цинги рагIабиккун предложениял ва цоцазда хурхараб калам цIализе.

ЦІализе ругьун гьариялда цадахъ лъималазда хъвазеги малъула. Гьел ругьун гьарула гьаркьал хІарпаздалъун хъвазе, кьотІкьотІараб азбукаялъул кумекалдалъун хІарпаздасан, слогаздасан рагІаби данде гьаризе, хъвавул ва басмаялъулаб тексталдаса хІарпал ва рагІаби битІун хъвазе, мугІалимас абурал хъваялъулъги цІалиялъулъги батІалъи гьечІел рагІаби ва гьединал рагІабаздасан данде гьарурал кьокъал предложениял хъвазе, предложениялъул авалалда ва гІадамазул, хІайваназул цІаразул бетІералда кІудияб хІарп хъвазе.

БитІунхъваялъул ва цІалиялъул иш мурадалде щвеялъе гІоло цІикІкІараб кІвар кьола рагІулъ ва слогалъулъ щибаб гьаракь батІа бахъиялде ва бихьизабиялде, гьел гьаркьазул тартиб ва цоцазда гьоркьоб бухьен чІезабиялде; цІалдохъабазул каламалъул лугби камиллъизариялде ва гьаркьал, слогал, рагІаби битІун абиялде.

ХъвайцІали малъиялъул дарсазда лъималазул цогидазухъ гІенеккизе, мугІалимасул ва цогидал цІалдохъабазул калам тІубанго бичІчІизе бугеб бажари камил гьабула. Лъимал ругьунлъула классалда цере кІалъазе, мугІалимас лъурал суалазе жавабал кьезе, къваригІараб жо гьикъизе, цІалараб жоялъул, лъагІалил ункъабго заманалда жаниб гІадамаз гьабулеб хІалтІул хаслъиялъул ва хисардулеб тІабигІаталда хадуб жидерго халкквеязул, ралагьарал фильмазул хІакъалъулъ бицине.

Гьединго хъвайцІали малъиялъул дарсал тІоритІулаго, цІалдохъабазул лъугьуна цІалиялъул бищун гІадатаб бажари. ТІоцебесеб классалда лъимал ругьунлъула бичІчІун, битІун, гІедегІичІого цІализе, тІехьгун ва текстгун хІалтІизе.

ХъвазецІализе малъулелъул, лъималазул психологиял хаслъабиги хІисабалде росун, мугІалимас дарсазда батІибатІиял хІалтІаби тІоритІула, гьединго лъимал тІамула свак чучиялъе физкультминутка, расанди гьабизе ва кучІдул ахІизе.

ХъвазецІализе малъун хадуб авар мацІалъул курс лъазабизе байбихьула. Авар мацІалъул курс гІуцІун буго гьал хадусел бутІабаздасан:

Фонетика ва орфоэпия, графика, лексика, рагІул гІуцІи (морфемика), грамматика (морфология ва синтиксис);

БитІунхъвай (орфография) ва лъалхъул ишараби лъеялъул къагІидаби
(пунктуация);

Калам цебетІей.

Программаялда авар мацІалъул курсалъул бищун гІадатал (авалиял) баянал кьун руго. МацІалъул гІемерисел бутІаби (разделал) ва темаби щибаб классалда такрарлъула. Гьелъ рес кьола, лъималазул лъаялъул даражаги хІисабалде босун, гьел мацІалъул бутІаби ва темаби гъварид ва гІатІид гьаризе.

Фонетикаялда ва графикаялда хурхараб аслияб лъайги, бажариги, ругьунлъабиги цІалдохъабазе щола 1 ва 2 классалда. Гьеб заманалда цІалдохъабазе щола гьаркьазул ва хІарпазул, рагьаралги рагьукъалги гьаркьазул, геминатазул ва лабиалиял гьаркьазул, алфавиталъул, удрениялъул ва слогалъул хІакъалъулъ авалиял баянал. Лъималазда бажарула рагІулъ гьаркьал битІун абизе, абураб ва хъвараб рагІулъ гьаркьал ва хІарпал дандекквезе, алфавиталда ругел хІарпазул цІарал битІун абизе, рагІулъ гьаркьазул тартиб чІезабизе, хІарпал гьоркьор риччачІого ва гьезул бакІ хисичІого рагІаби хъвазе, слогалккун рагІаби рикьизе, рагьарал ва рагьукъал гьаркьал ратІа рахъизе, лабиалиял гьаркьал битІун абизе ва рагІулъ гьел хІарпаздалъун битІун рихьизаризе, геминатал битІун абизе ва рагІулъ гьел хІарпаздалъун битІун рихьизаризе. IIIIV классаздаги гьеб темаялда тІад хІалтІи гьабула гьоркьоса къотІичІого. Лъималазда малъула гьаркьал хІарпаздалъун рихьизаризе, гьаркьал ритІун рахъизе, гьел рихьизарулел хІарпал ритІун хъвазе, рагІи слогазде бикьизе, рагІулъ ударение бугебги гьечІебги слог батІа бахъизе.

Лексикаялда хурхарал хІалтІаби гьарула ункъабго лъагІалида жаниб. Гьединал хІалтІаби тІоритІула грамматика, рагІул гІуцІи ва битІунхъвай малъиялда цадахъ. Грамматикаялъул, цІалул, битІунхъваялъул ва калам цебетІезабиялъул дарсазда лъималазда лъала предметал, гІаламатал, ишал рихьизарулел рагІабазул цІарал ритІун хІалтІизаризе, жидерго пикру загьир гьабизе, къваригІараб рагІи балагьизе. Гьединго гьез лъайхъвай гьабула синонимазулгун, антонимазулгун, битІараб ва хъвалсараб, цо ва гІемер магІнаялъул рагІабазулгун.

РагІул гІуцІиялъулгун цІалдохъабаз лъайхъвай гьабула 3 абилеб классалда. Гьезда лъала рагІулъ магІнаял бутІаби рихьизаризе, суффиксазул кумекалдалъун цІиял рагІаби лъугьинаризе, кьибил цоял рагІаби цого цо рагІул формабаздаса ратІа гьаризе; рагІул форма яги цІияб рагІи лъугьинабулаго, аслуялъулъ рагьарал ва рагьукъал гьаркьал битІун хисизе. Байбихьул классазда малъула каламалъул бутІабиги. ТІоцебесеб

классалда, суалазул кумекалдалъун, лъимал ругьун гьарула предмет, предметалъул гIаламатал, предметалъул иш бихьизабулел рагIаби каламалъулъ хIалтIизаризе, суалазда рекъон предложениязда жанир гьел ратIа рахъизе. КIиабилеб классалда предмет, предметалъул гIаламатал, предметалъул иш бихьизабулел рагIабазул кьучIалда лъималаз лъайхъвай гьабула предметияб цIаралъулгун, прилагательноялъулгун ва глаголалъулгун. Лъабабилеб ва ункъабилеб классазда гьелго каламалъул бутIаби дагьалги гъваридго малъула. Глагол заманабазде хисизабизе, предметияб цIар падежазде сверизабизе, гьединго прилагательноял жинсазде ва гIемерлъул формаялде хисизаризе жеги гIатIидго ругьунлъула. Предметияб цIаралъул, жинсиял глаголазул, прилагательноязул жинс, цолъул ва гIемерлъул форма, глаголалъул заманмалъула 3 абилеб классалда. Предметияб цIаралъул гIадатал падежал лъазарула 3 абилеб классалда, бакIалъул падежал – 4 абилеб классалда (терминалги абичIого, практикияб къагIидаялъ). Гьелда тIадеги, 3 – 4 классазда цIалдохъабаз лъайхъвай гьабула цIарубакIалъулгун ва рикIкIеналъулгун. Наречиялъулгун лъималаз лъайхъвай гьабула практикияб къагIидаялъ. Наречиялъул хIакъалъулъ гьезда лъала жиб иш лъугьараб куц, бакI, заман, къадар, гIилламурад баян гьабулеб каламалъул бутIа кколеблъи ва кин? киб? кибе? киса(н)? кида? щай? кигIан? абурал суалазе жаваблъун бачIунеблъи.

Байбихьул классазда предложениялъул хIакъалъулъ цIалдохъабазе щола гьадинал баянал:

- Предложение ва абулеб жоялъул мурадалдеги интонациялдеги балагьун, гьелъул тайпаби;
- Предложениялъул бетIерал ва бетIерал гурел членал;
- Предложениялда жаниб рагIабазул бухьен;
- ТIибитIараб ва тIибитIичIеб предложение;
- ГIадатаб ва жубараб предложение;
- Предложениялъул тайпа цоял членал;
- РагIабазул дандрай.

Гьезул хIакъалъулъ баян цIалдохъабазе щибаб классалда дагьдагьккун щола.

- лъимал ругьун гьарула калам предложениязде биххизе, рагIабаздаса предложениял ратIа гьаризе, гьел, интонацияги цIунун, цIализе, предложениялъул авалалда кIудияб хIарп хъвазе, ахиралда тIанкI лъезе.
- малъула предложениялъул бетIерал членал, кколеб интонацияги цIунун, предложение цIализе, предложениялъул ахиралда тIанкI, суалияб ва ахIул ишараби лъезе.
- щола рагIабазул дандраялъул, хабарияб, суалияб, тIалабияб ва ахIул предложениязул, предложениялъул бетIерал ва бетIерал гурел членазул, гIадатал тIиритIарал ва тIиритIичIел предложениязул, гIадатал ва журарал предложениязул хIакъалъулъ баянал.
- ругьун гьарула тайпа цоял членалгун предложениял гIуцIизе ва гьел ритIун цIализе, гьезулъ лъалхъул ишараби лъезе.

Текст. Бухьараб калам цебетIезаби абураб бутIаялъулъ аслияб бакI ккола тексталда тIад гьабулеб хIалтIиялъги. Гьеб текст бичIчIизе ва гIуцIизе, гьединго тексталда тIаса жиндирго пикру бицине ругьун гьариялъул хIалтIабазги. Предложениялдаго гIадин, щибаб классалда тексталда тIад хIалтIула тIубараб цIалул соналда.

«Текст. Бухьараб калам цебетIезаби» абураб разделалъулъ тексталда тIад гьабулеб хIалтIи гьал хадусел бутIабаздасан гIуцIун буго:

текстальул хIакъалъулъ бичIчIи
текстальул тема
текстальул аслияб пикру;
тексталда цIар лъей;
текстальул бутIабазда гьоркьоб бугеб бухьен;
текстальул щибаб бутIаялда жанир ругел предложениязда гьоркьоб бухьен;
текстазул тайпаби: хабарияб, сипатияб ва пикрияб (лъайхъвай гьаби);
изложениялъул хIакъалъулъ бичIчIи; хIадурараб, яги киназго цадахъ гIуцIараб, ялъуни живго жиндаго чIун гIуцIараб планалда рекъон чидар текст хъвазе бажари;
сочинениялъул хIакъалъулъ бичIчIи (бицун ва хъван); сюжетиял суратазда яги цо сураталда тIасан, гьединго цо кинаб бугониги темаялда тIасан текст гIуцIизе бажари; цебеккунго киналго гIахьаллъун дандбараб текст хъвазе бажари;

ЦIалдохъаби ругьун гьаризе ккола каламалъулъ ккарал гъалатIал цоцаз ритIизаризе ва батIибатIиял тайпабазул словараздаса пайда босизе.

Берцинго хъваялъе, хатI куцаялъе программаялда хасаб заман бихьизабун гьечIо. Гьединлъидал щибаб грамматикаялъул дарсида 8–10 минуталъ мугIалимас тIадчIей гьабула цIалдохъабаз хъвалебщинаб жо берцингоги бацIцIадгоги букIинабиялде. Гьаниб кьола хатIалъул хашлъи тIагIинабиялде руссарал ругьунлъиялъул тIадкъаял, рихьизарула мисалиял хIарпал ва рагIаби.

Дидактикаялъул кIвар бугел суалазул цояб ккола контролиял (хъвавул) хIалтIабазул хIасилазул кьучIалда цIалдохъабазул лъайгун бажари борцин ва къимат лъей. Байбихьул классазда авар мацIалъул хъвавул хIалтIабазул аслиял тайпабилъун ккола: тIаде балагьун текст хъвай, эркенаб диктант, гIинзул ва берзул диктант, творческияб диктант, хIадурлъиялъул ва тIасабищул диктант, ругьунлъиялъул изложениял ва сочинениял.

Словариял диктантазе кьезе кколеб рагIабазул къадар букIине бегьула:
II классалда – 8–10, III классалда – 10–12, IV классалда – 12–15.

Хал гьабиялъул диктантал гьаризе рихьизарурал текстазулъ ругел рагIабазул къадар гIагашагарго гьадинаб букIине бегьула:
I классалда – 10–15, II классалда – 35–45, III классалда – 55–60.
IV классалда – 70–75.

Ругьунлъиялъул изложениязе чIезабун буго гьаб къадар:
I классалда – 15–20, II классалда – 45–55, III классалда – 55–65.
IV классалда – 75–80.

Байбихьул классазул лъималазда кIоларо цо жоялда тIаде халат бахъун жидерго кIвар буссинабизе, гьел хехго свакала. Гьединлъидал дарсида цIалдохъабигун хIалтIиялъул къагIидаби батIибатIиял рукIине ккола (мугIалимасухъ гIенекки, гарачIвари, тIахьалгун ва тетрадалгун хIалтIи, хъвавул ва кIалзул хIалтIаби иргаялда тIоритIи, мехмехалда минутаялъул махсараби, расандаби ва физкультура гьаби).

Программаялда кьурал темабазе сагIтал рикьун руго мисалияб къагIидаялъ. Жиндирго хIалбихьиялде, цIалдохъабазул лъаялде ва щибаб классалда гьабулеб хIалтIул шартIазде балагьун, мугIалимасул ихтияр буго мустахIикъаблъун бихьулеб бакIалда сагIтазул хисабаси гьабизе.

ЦIалул планалда авар мацIалъ ккураб бакI

Байбихьул школалда авар мацI лъазабизе бихьизабун буго кинабниги 270 сагIат. 1 классалда 66 сагIат кьун буго: гьезда гьоркьоса 54 сагIат хъвазецIализе малъиялъул дарсазе (анкьида жаниб 2 сагIат, 27 цIалул анкь), 12 сагIат (анкьида жаниб 2 сагIат, 6 цIалул анкь) авар мацIалъул курсалъе бихьизабун буго.

2 – 4 классазда авар мацIалъул дарсазе 68 – 68 сагIат кьун буго (щибаб классалда 34 – 34 цIалул анкь, анкьида жаниб 22 сагIат).

Курс лъугIун хадуб кьолел хIасилал

Байбихьул школа лъугIарал цIалдохъаби гьал хадусел хIасилазде щола:

Напсиял хIасилал

1.Жиндирго ВатIаналдаса, Россиялъул ва Дагъистаналъул миллатаздаса гьезул тарихалдаса чIухIиялъул асар бижизаби.

2.Цоцазда рухьарал, амма цоцазда релълъинчIел тIабигIаталдехун, миллатаздехун, маданиятаздехун ва диназдехун цолъи цIунараб, ай кIибикьичIеб, обществоялда гIадамазул гIумруялда, гьезул гьоркьоблъиялда бухьараб бербалагьи бижизаби.

3.Цогидал миллатазул маданияталдехун ва гьезул тарихалдехун, гьединго батIияб пикруялдехун цIунакъараб балагьи бижизаби.

4.ЦIалиялдехун интерес бижизаби.

5.Обществоялда чиясул хьвадачIвадиялъул къагIидабазул ва гIадамазул гIумруялда, гьезул гьоркьоблъиялда бухьараб (ай социалияб) ритIухълъиялъулги эркенлъиялъулги кьучIалда жинца гьарурал ишазул жавабчилъиги жибго жиндаго чIараб, цогиялда бухьинчIеб хасиятги цебетIезаби.

6.Эстетикиял бичIчIиял, хIажалъаби ва бечелъаби лъугьинари.

7.Цогидал гIадамазе кумекалъе хIадурав, нният лъикIав, хIалхъублъи гьечIев, гIадамазе лъикIлъи гьабулев инсан вахъинави.

8.ГӀел бащадазда ва цӀикӀкӀаразда цадахъ хӀалтӀизеги щулияб гьоркьоблъи гьабизеги бугеб бажари цебетӀезаби, тӀадкӀалъай бугеб, дагӀбадулаб ахӀвалхӀалалдаса ворчӀизе нух батиялъул бажари цебетӀезаби.
9. ХӀинкъи гьечӀеб, паракъатаб, чорхое (сахлъиялъе) пайдаяб гӀумру гьабизе мурад лъей; творческияб хӀалтӀуде гъира ккезаби, ай творческияб къагӀидаялъ хӀалтӀизе бугеб бажари цебетӀезаби; материалиял ва рухӀиял бечелъабазул тӀалабагъаз гьабизе бажари.

Метапредметиял хӀасилал

Накъиталъе гӀахьаллъи гьабулев чиясухъ гӀенеккизеги, диалогалъулъ гӀахьаллъизеги, батӀи-батӀиял пикраби рукӀиналъе ва щибасул жиндирго хасаб пикру загьир гьабизе ихтияр букӀиналъе мукӀурлъизеги, жиндирго пикру загьир гьабизеги, гьелъие далил бачинеги разилъи.

ГӀаммаб мурад цебе лъезеги гьеб тӀубазабиялъул нухал ралагьизеги бажари; цадахъ гьабулеб хӀалтӀи щибасда гьоркьоб бикьизе, къотӀикъай гьабизеги, цадахъаб хӀалтӀулъ цоцазда хадуб хал ккvезеги, данд рекъон кколеб хӀалалъ жиндир ва сверухъ ругезул хьвадачӀвадиялъе къимат кьезеги бажари.

Лъилниги рахъ ккvечӀого, щивас загьир гьабураб пикруги хӀисабалде босун, дагӀбарагӀи къотӀизе бажари.

Предметиял ва предметазда гьоркьосел аслиял бичӀчӀиял лъай.

ЦӀалулъ жинца кьолел лъикӀал яги квешал хӀасилазул гӀилла бичӀчӀизеги, нагагьлъун цӀалулъ нахъе ккани, гьениса ворчӀизеги бажари.

Предметиял хӀасилал

МацӀ миллияб маданияталъул аслуги гӀадамал цоцада ричӀчӀиялъул ва гьезда гьоркьоб бухьен чӀезабиялъул алатги кколеблъи цӀалдохъабазда бичӀчӀи; авар мацӀ Дагъистаналъул пачалихъияб мацӀ кколеблъиги, гьелъ магӀарулазул миллатал цоцада рухьинарулеблъиги лъай.

Авар мацӀалъул (битӀунабиялъул, лексикаялъул, грамматикаялъул, битӀунхъваялъул, лъалхъул ишараби лъеялъул) нормабазул ва каламалъул этикаялъул къагӀидабазул хӀакъалъулъ авалиял баянал лъай.

Инсанасул гражданлъи ва гӀаммаб культура бихьизабулеб гӀаламат хӀисабалда битӀараб кӀалзул ва хъвавул каламалдехун лъикӀаб бербалагьи букӀинаби.

ГъалатӀал гьечӀеб хъвайхъвагӀаялъ жиндирго культураялъул даража загьир гьабулеблъи бичӀчӀи; текстал хъвалаго, лъалхъул ишараби лъеялъул ва битӀунхъваялъул къагӀидабаздаса (правилабаздаса) пайда боси.

Хъвараб жоялъул хал гьабизе бажари.

Фонетикаялъул ва графикаялъул, лексикаялъул, рагӀи лъугьиналъул (морфемикалъул), морфологиялъул ва синтаксисалъул; мацӀалъул аслиял бутӀабазул, гьезул гӀаламатазул ва гьел каламалъулъ хӀалтӀизариялъул хаслъабазул хӀакъалъулъ авалиял баянал лъай.

Курсалъул материал Каламалъул тайпаби

ГӀенеккун (гӀинтӀамун) рагӀараб жо бичӀчӀи.

ГӀадатаб гарачӀвариялъулъ цогидаз бицунеб жоялъул магӀна ва мурад бичӀчӀи. ГӀенеккун рагӀараб калам данд рекъон кколеб хӀалалъ бичӀчӀи. ПасихӀго цӀаларал яги художествияб къагӀидаялъ рицарал маргьабазул, харбазул ва кучӀдузул магӀна бичӀчӀи ва лъурал суалазда рекъон гьезул хӀасил бицин. Бицараб маргьаялъул ва хабаралъул хӀасилалда тӀасан кьурал суалазе жаваб гьаби. АскӀов гӀодов чӀун, хабаркӀалалда вугев чиясул каламалъухъ гӀенеккизе бугеб бажари цебетӀезаби

Гаргади.

Хурхен гьабиялъул масъала хӀасил кьолеб куцалда тӀубазабиялъе гӀоло цере лъурал шартӀазда ва мурадазда рекъон гаргадиялъул къагӀидаби тӀаса рищи. Диалогалъулъ гӀахьаллъизе лъай.

КӀалъаралъай байбихьизе, гьоркьоб къотӀизе тунгутӀизе, лъугӀизабизе ва жиндирго гӀакълуялдалъун жиндехунго ракӀ цӀазабизе бажари. Лъилниги, сундулниги хӀакъалъулъ сипат-сурат гьорлъе ккезабун, ялъуни жиндирго пикру загьир гьабун, хабар бицине бажари. Каламалъул этикаялъул нормаби (ай салам кьезеги, къомех лъикӀ гьабизеги, тӀаса лъугьинеги, баркала кьезеги, лъидехунниги гьаригун хитӀаб гьабизеги) лъай. БитӀун абиялъул нормаби ва интонация цӀуни.

ЦӀали.

ЦӀалул текст бичӀчӀи. КъваригӀараб материал батиялъул мурадалда тӀаса бищун цӀали. Тексталъулъ рихьдаего кьураб информация бати. Тексталъулъ бугеб информациялъул къучӀалда цо кинаб бугониги хӀасилалде рачӀине. Тексталъулъ бугеб информациялъе баян кьей ва гьеб

гІаммлъизаби. Тексталъул хІасилалъул, гьелъул гІуцІиялъул ва мацІалъул хаслъиялъул анализ гьаби ва гьезие къимат кьей.

Хъвадари.

Гигиеналъул тІалабазда рекъон бичІчІулеб (бигьаго цІализе кІолеб), берцинаб хатІалъ хъвадаризе лъай. Лъазарурал къагІидабазда рекъон абун ва тІаде балагьун хъвай. ЦІалараб ва гІенеккун рагІараб тексталъул хІасил мухІканго яги тІаса бищун хъвай. Жиндир гІумруялъулъ ккараб лъугьабахъиналъул, сверухъ бугеб тІабигІаталъухъ халкквеялъул, пайдаял ишазул, литературиял асаразул ва гь.ц. хІакъалъулъ сипатсурат гъорлъе ккезабун, ялъуни жиндирго пикру загьир гьабун, гьитІиналго харбал херхине.

ХъвазецІализе малъула гьаркьилаб аналитикиябгун синтетикияб методалдалъун.

ХъвайцІали малъи ккола цадахъаб тадбир: цІализе малъиялда цадахъ хъвадаризеги ругьун гьарула, гьебги щулалъизе гьабула калам цебетІезабиялъул хІалтІаби тІоритІулаго, ай гьаркьаздасан рагІи, рагІабаздасан предложение, предложениял дандран хабар гІуцІизе ругьун гьарулаго.

Фонетика.

Каламалъул гьаркьал ва гьезул характеристика. РагІул магІнаги гьелъул гьаркьилаб гІуцІиги цоцада рухьарал рукІин бичІчІи.

РагІулъ жалго жидедаго чІарал гьаркьал рихьизари. РагІулъ гьаркьазул къадар ва тартиб чІезаби, сипатсуратаблъулалгин символиял схемабазулъ гьел хъвай.

Рагьарал ва рагьукъал гьаркьал ратІа гьари. Гьел схемабазулъ рихьизари. Абиялъул бищунго гьитІинаб бутІа хІисабалда слог. РагІаби слогазде рихххи, рагьарал, къарал ва рахарал слогал. Ударение. РагІулъ ударение тІаде кколеб бакІ бихьизаби, ударение бугелги ударение гьечІелги слогал ратІа рахъи,

РагІабазул слогалъулабгин гьаркьилаб анализ гьабизе (рагІулъ гьаркьазул къадар чІезабизе, рагІул бетІералда, бакьулъ, ахиралда букІаниги, гьеб гьаракь бугеб бакІ лъазе, ударение бугеб слог бихьизабизе) лъай.

Графика.

Гьаркьал ва хІарпал ратІа рахъи: хІарп гьаркьил ишара ккола. Гьаркьал хІарпаздалъун рихьизаризе бажари. *Е, ё, ю, я* рагьарал хІарпал. Ъ гьаракь ва х1арп. Ь хІарп. Гьез тІубалеб хъулухъ.

Авар алфавиталъулгун (хІарпазул тартибалъулгун) лъайхъвай гьаби.

ЦІали.

Слогалккун цІалиялъул бажари лъугьинаби. Лъимералъул хасаб темпалда дандекколеб хехлъиялда слогалккун ва рагІабиккун цокІалаяб цІали. РагІаби, рагІабазул дандраял, предложениял ва къокъал текстал бичІчІун цІали. Лъалхъул ишарабазда рекъон лъалхъи гьабун ва интонация цІунун, цІали. ЗахІматал гурел гьитІинал текстал ва кучІдул бичІчІун ва пасихІго цІалиялъул бажари цебетІезаби. Живго жиндаго чІун яги мугІалимасул кумекалдалъун цІалараб текст, такрар гьабун (ай цІидасан), бицин.

РагІаби, къокъал предложениял, захІматал гурел гІитІинал текстал гІедегІичІого битІун цІализе ругьун гьари. МугІалимас абун яги тІаде балагьун, хъвараб жо хал гьаби мурадалда хал кквезе, битІунхъваялъул къагІидабиги цІунун, цІализе ругьун гьари.

Хъвадари.

Хъвадарулаго битІун гІодор чІезе, тетрадь партаялда лъезе, ручка, къалам битІун кквезе лъимал ругьун гьари. КІудиял ва гьитІинал хІарпал битІун хъвазе ва гьел рагІабазулъ цолъизаризе бажари.

Гигиеналъул нормабиги цІунун, хІарпал, слогал, рагІаби, предложениял хъвазе ругьун гьари. БацІцІадаб ва бичІчІулеб (ай бигьаго цІализе кІолеб) хатІалъ хъвадаризе лъай.

Цин мугІалимас тетрадазда кьурал, цинги букваралда ругел рагІаби ва предложениял, тІаде балагьун, хъвазе лъай. МугІалимас абурал рагІухъе хъвалел рагІаби ва гьединал рагІабаздаса данде гьарурал предложениял хъвазе бажари. Текст, тІаде балагьун битІун хъваялъул тартиб ва къагІидаби лъай.

ХІарпаздалъун рихьизаруларел графикиял гІаламатаз (ай рагІабазда гьоркьоб хутІараб чІобогояб бакІалъ, рагІаби цо мухъидаса цоги мухъиде рикьун росиялъул ишараялъ) тІубалеб хъулухъ бичІчІи.

РагІи ва предложение.

РагІи анализ гьабиялъул материал ва цІехрех гьабиялъул предмет (ай объект) кколеблъи бичІчІи. РагІул лексикияб магІнаялда хадуб халкквей.

РагIи гьаркьаздасан гIуцIун букIунеблъи лъай. Цоцазулгун гьоркьоблъи гьабиялъулъ рагIул бугеб кIвар лъай. Предметал, предметазул гIаламатал ва предметазул ишал рихьизарулел рагIаби каламалъулъ битIун хIалтIизаризе бажари.

РагIаби ва предложениял ратIарахъизе бажари. Предложениялъулъ рагIаби ратIа гьаризе, гьезул тартиб хисизе бажари. Предложениялъулъ интонация цIунизе лъай.

БитIунхъвай.

ТIоцебесеб классалда гьал хадусел битIунхъваялъул къагIидабазулгун лъайхъвай гьабула:

рагIаби ратIатIун хъвай;

геминатал ва лабиалиял гьаркьал хIарпаздалъун рихьизари;

хасал цIаразул бетIералда ва предложениялъул авалалда кIудияб хIарп хъай;

рагIаби слогалккун цо мухъидаса цоги мухъиде роси; предложениялъул ахиралда лъалхъул ишараби.

Калам цебетIезаби.

Тексталъул хIакъалъулъ авалияб бичIчIи. Тексталъулъ предложениял ратIа гьари. Тексталъулъ предложениял цолъизари. ГIенеккун рагIараб ва жинцаго цIалараб текст бичIчIи. Берзулгин сипатиял мисалазул (моделазул) кумекалдалъун каламалъул хIакъалъулъ авалияб бичIчIи лъугьин. Схемазул кумекалдалъун калам магIна бугел бутIабазде биххи. Предложенияздасан бухьараб текст гIуцIи.

Жиндир гIумруялъулъ ккарал лъугьабахъиназул, хIаязул хIакъалъулъ, сюжетияб сураталдасан гьитIинабго хабар херхине бажари. БицанкIабазе жавабал кьезе, кучIдул рекIехъе лъазаризе; кицаби, абиял каламалъулъ хIалтIизаризе, рекIехъе лъазарурал кучIдул пасихIго рикIкIине бажари.

Авар мацIалъул курс II класс (68 сагIат)

ТIоцебесеб классалда малъараб материал такрар гьаби Каламалъул бутIа хIисабалда рагIи, предложение, текст ва гIумруялда жаниб гьезул бугеб кIвар.

Рагьарал ва рагьукъал гьаркьал. Авар мацIалъе хасиятал рагьукъал гьаркьал ва хIарпал. Каламалъул гьаркьал. ХIарпал. Слог.Гьаркьал ва хIарпал. Рагьарал ва рагьукъал гьаркьал, хIарпаздалъун гьел рихьизари. Рагьарал гьаркьал ва хIарпал. Рагьукъал гьаркьал ва хIарпал. КъосинчIого рагIабазулъ гьел битIун абизе, цIализе ва ратIа гьаризе лъай.

Е,Ё, Ю,ЯхIарпал. ***Й*** гьаракь ва хIарп. Авар мацIалъе хасиятал рагьукъал гьаркьал ва хIарпал. ***Щ, Ш***рагьукъал гьаркьал ва хIарпал.

Геминатал (хIухьелалъул тIадецуй кутаклъизабун абулел) ва гьел рихьизарулел хIарпал: ***кк, кIкI, чч, чIчI, сс, хх, цц, цIцI, лълъ.***

Лабиалиял (кIутIби цере цIутIизарун рахъулел) гьаркьал ва гьел рихьизарулел хIарпал: ***кв, ккв, кIв, кIкIв, къв, къв, хв, хъв, хъв, ев, щв, шв, гъв, гъв, гв, чIв, цв, цIв.***

Ъ гьаракь ва хIарп. Ь хIарп. Гьез тIубалеб хъулухъ.

Алфавит. ХIарпазул цIарал. Алфавиталъул кIвар.

РагIи ва слог. РагIи слогазде бикьи. Цо мухъида инчIеб рагIи цоги мухъиде, слогазде бикьун, босиялъул къагIидаби.

Ударение. РагIабазул магIна хисиялъулъ удареиялъул бугеб кIвар.

РагIулъ ударение бугебги гьечIебги слог.

Калам

Калам ва гIумруялда жаниб гьелъул бугеб кIвар. КIалзул ва хъвавул калам. Каламалъул этика. Салам кьеялъул рагIаби.

Предложение ва текст. Каламалъул бутIа хIисабалда предложение. Предложениялъул бетIерал членал: подлежащее, сказуемое ва битIараб дополнение. Предложениялъулъ рагIабазда гьоркьоб бугеб бухьен чIезаби (суалаздалъун). Предложениялъул авалалда кIудияб хIарп хъвазе, ахиралда тIанкI, суалияб ва ахIул ишараби лъезе ругьун гьари. Предложениялда жаниб магIнаялъул рахъалъ цIикIкIараб кIвар жиндир бугеб рагIи, гьаракь борхизабун, бихьизабизе ругьун гьари.

Текст. Тексталъул гIаламатал, тексталъулъ предложениял магIнаялъул рахъалъ цоцада рухьин, тексталда цIар лъей. Тексталъул тайпаби.

Каламалъул бутIаби

Предметал, предметазул гIаламатал ва предметазул ишал рихьизарулел рагIаби (дандекквей).

Предметияб цIар (лъайхъвай гьаби). ГIаммаб магIна. Предметияб цIаралъул суалал: *щив? щий? щиб? щал?* Каламалъулъ предметияб цIаралъул бугеб кIвар.

ГӀадамазул цӀаразул, фамилиязул ва инсул цӀаразул, хӀайваназда лъурал тӀокӀцӀаразул, улкабазул, шагьаразул, росабазул, къватӀазул, гӀоразул, хӀоразул, мугӀрузул цӀаразул бетӀералда кӀудияб хӀарп. Цолъул ва гӀемерлъул формаялда предметияб цӀар хиси (практикияб къагӀидаялъ лъайхъвай гьаби).

Глагол (лъайхъвай гьаби). ГӀаммаб магӀна. Глаголалъул суалал: *щиб гьабураб? щиб лъугьараб? щиб гьабилеб? щиб гьабизе бугеб? щиб гьабулеб? щиб гьабулеб бугеб?* Каламалъулъ глаголазул бугеб кӀвар. Глаголал цолъул ва гӀемерлъул формаялде хиси. Глаголал батӀибатӀиял заманабазде хиси (халкквезе). ГӀагашагараб магӀнаялъулги гӀаксаб магӀнаялъулги глаголал.

Прилагательное (лъайхъвай гьаби). ГӀаммаб магӀна. Прилагательноялъул суалал: *кинав? кинай? кинаб? кинал?* Прилагательноял каламалъулъ хӀалтӀизари. Прилагательноял цолъул ва гӀемерлъул формаялде хиси. ГӀагашагараб магӀнаялъулги гӀаксаб магӀнаялъулги прилагательноял.

Калам гӀуцӀизе ругьун гьариялъе программаялда хасаб заман бихьизабуларо. Гьеб темаялда хурхарал хӀалтӀаби тӀолго цӀалул соналда жанир гьаризе ккола. Ругьунлъиялъул изложениял ва сочинениял тӀоритӀизе, хасал дарсазе литературияб цӀалиялъе бихьизабураб заманалдаса ичӀго сагӀат кьун буго.

Тексталъул тема. Текст ва гӀаммаб темаялъ дандрачӀел, ратӀа тӀурал предложениял дандекквей. Тексталъулъ предложениял магӀнаялъул рахъалъ цоцазда рухьин.

Тексталда ва гьелъул бутӀабазда цӀар лъей. Тексталда жанир аслияб магӀна загьир гьабулел рагӀаби.

Тексталъул тайпаби: хабариял, сипатиял ва пикриял (лъайхъвай гьаби). Хабарияб тексталъул бутӀаби: байбихьи, аслияб бутӀа ва ахир (лъайхъвай гьаби). Тексталъул цӀияб мухъ.

Изложениялъул хӀакъалъулъ бичӀчӀи кьей. Хабарияб тексталъул 30–45 рагӀи бугеб изложение хъвай (суалаздалъун).

Сочинениялъул хӀакъалъулъ бичӀчӀи кьей. МугӀалимасул нухмалъиялда гъорлъ сураталдасан яги суратаздасан текст гӀуцӀи ва хъвай. Лъималазул гӀумруялъул, хӀалтӀул, хӀайваназул, хӀаязул, цӀалул ва гь.ц. хӀакъалъулъ текст гӀуцӀи. Киназго цадахъ 30–40 рагӀи бугеб хабарияб текст гӀуцӀи. ЛъагӀалида жаниб малъараб материал такрар гьаби

Гьаркьал ва хӀарпал. Каламалъул бутӀаби. Каламалъул бутӀаби хӀисабалда текст ва предложение.

Берцинго хъвай

ТӀоцебесеб классалда хъвайхъвагӀаялъул рахъалъ щвараб бажари щула гьаби.

Хъвазе бигьалъизахӀмалъиги хӀисабалде босун, гьитӀинал хӀарпазул тӀелал:

и, ш, г, гӀ, т, тӀ, н, р, у;

л, м, ц, цӀ, щ, ь, гь, ы;

а, о, ю, ф, д, б, я;

Берцинго хъваялъе, хатӀ куцаялъе хасаб заман бихьизабун гьечӀо. Гьединлъидал мугӀалимас щибаб дарсида берцинго ва бацӀцӀадго хъваялде кидагосеб кӀвар кьела.

с, е, ё, ч, чӀ, ъ, гъ, лъ, в;

э, х, хӀ, хь, хъ, ж, з, к, кӀ, кь, къ.

КӀудиял хӀарпазул тӀелал:

И, Ш, Ц, ЦӀ, Ч, ЧӀ, Л, М, А;

О, С, З, Х, ХӀ, Е, Э, Я;

Ж, У, Н, К, КӀ, Ю, Р, В, Ф;

Г, П, Т, Д, Б;

Хь, Хъ, Кь, Къ, Лъ, Гь, Гъ, ТӀ.

Хъвазе захӀматал рагӀаби: пальто, учитель, учительница, стакан, тетрадь, махх, гьой, куй, рукъ, (рокъоб), гӀор (гӀурул), болнух, оцхӀутӀ, биххи, раххан, ххвел, ххей, ххине, бесси, бусси, руссун, ссан, бецци, ицц, ццин, билълъин, лълъар, релълъин, бацӀцӀин, бецӀцӀи, буцӀцӀин, бичӀчӀи, чӀчӀвад, ричӀчӀи, гвенд, коллектив, театр, кьабкьаби, сверун, тӀадеялдасатӀаде, мадагъадар, дагь-дагькkун, лъаблъабккун, бецаруз, ничгьечӀ, цӀурахинкӀ, багӀаргьоло, гӀужрукъ, гомог, гонгал, гозо, гузби, гӀазу, росу, гӀанкӀ, гӀанкӀу, гъабу, зулму, пикру, гӀелму, кету.

Курс лъазабун лъугIун хадуб кьолел хIасилал
Напсиял хIасилал:
- жиндирго ВатIаналдаса, дагъистаналъул миллатаздаса ва гьелъул тарихалдаса чIухIи; жив магIарул миллаталъул чи вукIин бичIчIи;

рахьдал мацI нилъер культураялъул аслу букIин бичIчIи ва гьелъ магIарулазул миллатазда гьоркьоб щулияб бухьен чIезабулеблъи лъай; гъалатI гьечIеб кIалзул ва хъвавул калам гIаммаб культураялъул гIаламат букIин лъай;

школалдехун ва цIалиялдехун бугеб бербалагьи цIикIкIинаби, кидаго лъикIав цIалдохъанлъун вукIине бажари;

лъикIаб даражаялда цIализеги цIализе бугеб пагьмуялъе жинцаго къимат кьезеги бажари;

цо къасдалда жинца гьарурал ишазул жавабчилъиги жибго жиндаго чIараб, цогиялда бухьинчIеб хасиятги цебетIезаби;

цогидал гIадамазе кумекалъе хIадурав, ният лъикIав, хIалхъублъи гьечIев, гIадамазе лъикIлъи гьабулев инсан вахъинави.

мугIалимас кьураб къиматалда разилъи.

Метапредметиял хIасилал:
БатIи-батIиял тIадкъаял тIуразаризе ругьун гьариялъе тIоритIулел хIалтIаби (Познавательные УУД):

учебникалда бугеб материал лъикI лъай: ай цIалул тIадкъаял тIуразаризе къваригIараб баян (информация) балагьи, суратаздалъун, схемабаздалъун кьураб баян бичIчIи; предметал дандекквей, гьезулъ гIаммал ва батIалъиялъул гIаламатал рихьизари; батIибатIиял баянал (справкаби) кьолеб учебникалъул ва цIалул пособиязул материалалдаса пайда боси (мугIалимасул нухмалъиялдалъун);

Хурхен гьабизе ругьун гьариялъе тIоритIулел хIалтIаби (коммуникативные УУД):

диалогалъулъ гIахьаллъизе бажари (лъурал суалазе жавабал кьезе, суалал жинцаго лъезе, бичIчIулареб жо мухIкан гьабизе);

тIадкъаял тIуразарулаго, гьалмагъасда цадахъ хIалтIизе бажари: хIалтIаби гьариялъул ирга чIезабизе ва цIунизе, гъалатIазул хIакъалъулъ гьалмагъасда бицине, цогидазулгун данд бан гьоркьоб лъураб цIалул суал тIубазабиялъулъ гIахьаллъизе;

Гьабулеб цIали низамалда ккезабизе ругьун гьариялъе тIоритIулел хIалтIаби (регулятивные УУД):

жив хIалтIулеб бакIалда цIалиялъе рукIине кколел щартIал чIезаризе бажари;

кьураб мисалалдаги данде ккун, жиндирго хIалтIул хал гьабизе, къваригIараб жо тIаде жубазе, мисалалъе кьуралда данде ккечIони, жиндирго хIалтIи хисизе бажари;

мугIалимасда цадахъ малъулеб материалалъул тартиб чIезабизе бажари; бищун кIвар бугел гIаламатал хIисабалдеги росун, предметал ва лъугьабахъинал тIелазде рикьизе ва ратIа-ратIаго лъезе бажари.

Предметиял хIасилал:
Рахьдал мацIалъул курс лъазабулаго, кIиабилеб классалъул цIалдохъаби ругьунлъула:

рахьдал мацIалъул алфавиталъул хIарпал абизе;

рагьарал ва рагьукъал гьаркьал ратIарахъизе;

рагIулъ ударение бугеб слог батизе;

геминатал гъорлъ ругел рагIаби битIун абизе (цIализе) ва хъвазе; лабиалиял гьаркьал гъорлъ ругел рагIаби битIун абизе (цIализе) ва хъвазе;

рагIаби, предложениял, 30–40 рагIи бугел текстал, гъалатIал риччачIого, битIун хъвазе;

рагIаби слогазде рикьизе, цо мухъида инчIеб рагIи цоги мухъиде, слогазде бикьун, босизе;

гIадамазда, хIайваназда, шагьаразда, росабазда, гIоразда лъурал цIаразул бетIералда кIудияб хIарп хъвазе;

Й ва ***Щ, Ш*** хIарпалги авар мацIалъе хасиятал рагьукъал хIарпалги гъорлъ ругел рагIаби битIун хъвазе;

Ъ,Ь хIарпаз тIубалеб хъулухъ бихьизабизе;

фонетикияб разбор гьабизе (рагIаби слогазде рикьи, ударение бугеб слог бати, рагIулъ гьаркьазул ва хIарпазул тартиб чIезаби, **ицц, гъветI, учитель** гIадал рагIабазулъ гьаркьазулги хIарпазулги къадар чIезаби);

рагIуе битIун суал лъезе ва суалазул кумекалдалъун предмет, предметалъул гIаламат ва предметалъул иш бихьизабулел рагIаби ратIа рахъизе;

кIиголъабго рагIудасан гIуцIараб предложениялъулъ рагIабазда гьоркьоб бухьен чIезабизе, подлежащее, сказуемое ва битIараб дополнение бихьизабизе;

рагIабаздасан, суалазул кумекалдалъун гьезда гьоркьоб бухьен чIезабулаго, предложение гIуцIизе;

предложениялъул авалалда кIудияб хIарп хъвазе, ахиралда тIанкI, суалияб ва ахIул ишараби лъезе;

текстальул тема чIезабизе ва текстaлда цIар лъезе;

текст предложениязде биххизе;

магIнаялъухъги балагьун, текстальул бутIабазда гьоркьоб бухьен чIезабизе;

суалазул кумекалдалъун хабарияб текстальул 30–45 рагIи бугеб изложение хъвазе;

кьураб темаялда тIасан лъабгощуго предложениялдасан текст гIуцIизе ва хъвазе;

текстальул магIна бугел бутIаби цIияб мухъидаса хъвазе.

2 – абилеб классалъул авар мац1алъул хъваялъул тематикияб план
(анкьида жаниб 2 саг1ат)

№	Дарсил тема	Ц1иял раг1аби	Гъумер
1.	Раг1и. Предложение. Текст.	Азалидул занглал, бис, гиби,	
2.	Раг1и. Предложение. Текст.	Болмац1, варанихь1инч1,	10
3.	Раг1и. Предложение. Текст.	Гарссида, гъанц1уларо, гъулгъудула, гъаруларо, гъапуллъула	13
4.	Диктант		
5.	Гъалат1азда т1ад х1алт1и. Гъаркьал ва х1арпал.	Лъор, бо, ц1ал, ч1абар	15
6.	Рагьарал ва рагьукъал гьаркьал ва х1арпал.	Т1ел, т1оноц1, т1имугъ	17
7.	Рагьарал гьаркьал ва х1арпал.	Ц1араг1, канарко, к1алк1уч1, ч1ег1ерх1инч1, харил нац1ц1, ч1ороло, ихдал х1инч1	19
8.	Е, Ё, Ю, Я х1арпал.	Ясбер, ятим, юргъачу	21
9.	Рагьукъал гьаркьал ва х1арпал.	Гьец1окъ	23
10.	Й рагьукъаб гьаракь ва х1арп.	Беричай	25
11.	Диктант		
12.	Гъалат1азда т1ад х1алт1и Авар мац1алъе хасиятал рагьукъал гьаркьал ва х1арпал	Тахтадул т1агъур, г1анч1аб, недегьаб, расалъи, т1упун, эргъола,	27
13.	Авар мац1алъе хасиятал рагьукъал гьаркьал ва х1арпал	Гьелана, хъант1и, хъарчигъа	31
14.	Ш – Щ рагьукъал гьаркьал ва х1арпал	Щурун, шавкъ, шагьи, шапакъат, шарт1, щамат, щег1	33
15.	Геминатал	Сан – ссан, бац1ана, лъар	34
16.	[кк], [к1к1], [чч] рагьукъал гьаркьал.	Гудер, наку – накку, яшав, бек1к1ана	36
17.	[ч1ч1] рагьукъаб гьаракь.	Ч1ч1вад, рич1ч1ч1игъа, ч1еп, илхъи, изну	38
18.	[сс] рагьукъаб гьаракь.	Си, сан –ссан, беси – бессизе, руссун, сси	40
19.	[хх] рагьукъаб гьаракь.	Мах, чарам, гьад, раххан, ххвел, буххизе, ххезе, ххине, гъамас, ниг1мат, наг1ана	43
20.	[цц] рагьукъаб гьаракь.	Иц, бецизе, канав,	45
21.	[ц1ц1] рагьукъаб гьаракь.	Бац1ана, налъи, к1алц1и, т1ирун, лал	47
22.	[лълъ] рагьукъаб гьаракь.	Билъана, релъана	50
23.	Диктант		
24.	Гъалат1азда т1ад х1алт1и Лабиалиял гьаркьал	Х1унчи, тату, чванда, магь, муц1и, мах1а	52
25.	Т1аде балагьун хъвай	Кверкъи, к1орк1оно, накъит	54
26.	Ъ, Ь х1арпал	Вабаъ, нахърател, идара	56
27.	Алфавит		58
28.	Ругьунлъиялъул изложение		61
29.	Гъалат1азда т1ад х1алт1и. Раг1и ва слог.	Ланг, гурга, ч1унти, годек1ан, огъохъат, авал, огоб, ч1олорхъо, буртина, ц1оросаролъ	62
30.	Ударение	Раг1и, цудунго, жутал, ч1алу	65
31.	Калам.	Нек1сияб, пайда, цинт1аго	67
32.	К1алъазе лъалищ?	Рекъел, пандур, палгъан, пагьлу, паст1ан	70
33.	Диктант		
34.	Гъалат1азда т1ад х1алт1и. Предложение ва текст.	Тартиб, асарал, гьат1ан къо, хазина	72
35.	Предложение ва текст.	Квачараб, хъабарча, мик1ис, т1огьилаб, лъедераб	76
36.	Планалда рекъон текст г1уц1и.	Сипатияб, пикрияб, хабарияб	79

		текстал, расанк1о, таращ, тулакаб	
37.	Авар мац1алъе хасиятал гьаркьал ва геминатал.	Цаби, г1ерет1, адаб, хъуп, гьаглъи	82
38.	Авар мац1алъе хасиятал гьаркьал ва геминатал.	Чили, чалу, аздагьо	86
39.	Авар мац1алъе хасиятал гьаркьал ва геминатал.	Мигьир, чахъу, хъумур, мочу,	89
40.	Авар мац1алъе хасиятал гьаркьал ва геминатал.	Урба, хьунда, хьон,	92
41.	Суалазда рекъон сочинение хъвай.	Г1аламатал	93
42.	Диктант		
43.	Гъалат1азда т1ад х1алт1и.		
44.	Щив? (- й, -б), щал? суалазе жаваблъун рач1унел раг1аби	Т1айпус	94
45.	Щив? (- й, -б), щал? суалазе жаваблъун рач1унел раг1аби	Т1арс, сусун, ч1енкераби	99
46.	Г1адамазул ц1аразул, фамилиябазул, инсул ц1аразул бет1ералда к1удияб х1арп.	Муг1алим, улка, ччех1, ччин	101
47.	Х1айваназул т1окц1аразул ва бак1азул ц1аразул бет1ералда к1удияб х1арп.	Т1окц1ар, рич1ч1алъедай, машгъураб	104
48.	Малъараб щула гьаби.	Иях1, шагьидлъи, шиг1раби.	109
49.	Кинав (-й, - б, - л)? абурал суалазе жаваблъун рач1унел раг1аби.	Гьогь, г1елму, г1ондокь	110
50.	Кинав (-й, - б, - л)? абурал суалазе жаваблъун рач1унел раг1аби.	Тайи, ч1вахкен, ч1валха, ч1вадан	112
51.	Т1аде балагьун хъвай		115
52.	Кинав (-й, - б, - л)? абурал суалазе жаваблъун рач1унел раг1аби.	Щвант1, щват, щвата, щванщва, х1анкъва,	116
53.	Предметалъул г1аламатал рихьизарулел г1акса маг1наялъул раг1аби.	Пилпил, т1уцаб, гвай, гвангвара,	118
54.	Предметалъул г1аламатал рихьизарулел раг1абазул формаби.	хасият	120
55.	Щиб гьабураб? Щиб лъугьараб? … суалазе жаваблъун рач1унел раг1аби.	Ризлъула, хъванк1и	121
56.	Щиб гьабураб? Щиб лъугьараб? … суалазе жаваблъун рач1унел раг1аби.	Мискинлъула	124
57.	Суалазда рекъон изложение хъвай.	Букъарулеб гама, г1арада, Бах1арчи, флот, тарих	126
58.	Щиб гьабураб? Щиб лъугьараб? … суалазе жаваблъун рач1унел раг1аби.	Кьварарал, кьавахараб, кьват1ел	129
59.	Суалазда рекъон сочинение хъвай.	Роц1ана, кьерхана	131
60.	Малъараб щула гьаби.	Ссакал, бугъа	132
61.	Малъараб щула гьаби.	Гъвали, нугъай оц, гьоко, кутан	134
62.	Диктант.		
63.	Гъалат1азда т1ад х1алт1и. Лъаг1алида жаниб малъараб такрар гьаби.	Ц1улакьо, гвангва, г1ентелал, лебалго, гьодори	135
64.	Малъараб щула гьаби. Лабиалиял гьаркьал ва геминатал.	Мигьир, регьел, цудунго	139
65.	Малъараб щула гьаби.		140
66.	Контролияб диктант.		
67.	Гъалат1азда т1ад х1алт1и.		
68.	«Риидалил каникулал» Сочинение.		